

אור / מאור

Two early versions of the ברכה of שים שלום differ in a significant way:

סדר רב עמרם גאון סדר תפילה ד"ה ועומדין בתפלה-שים שלום טובה וברכה חסד ורחמים עלינו ועל כל ישראל עמך, וברכנו אבינו כלנו כאחד באור פניך. כי באור פניך נתת לנו ה' אלקינו תורת חיים אהבה וחסד צדקה ורחמים. וטוב בעיניך לברך את עמך ישראל ברחמים בכל עת. ברוך אתה ה' המברך את עמו ישראל בשלום.

סידור רב סעדיה גאון-שים שלום טובה וברכה עלינו חן וחסד ורחמים וברכנו כלנו כאחד במאור פניך כי ממאור פניך נתת לנו ה' אלקינו תורה וחיים אהבת וחסד צדקה ורחמים וטוב בעיניך לברך את עמך ישראל בכל עת שים שלום בעולם ועל עמך ישראל יהי נא שלום מעתה ועד עולם. ברוך אתה ה' המברך את עמו ישראל בשלום.

The סדר רב עמרם גאון follows מחזור ויטרי. The סידור רב סעדיה גאון follows רמב"ם. רמב"ם סדר תפילות נוסח ברכות התפילה-שים שלום טובה וברכה חן וחסד ורחמים עלינו ועל ישראל עמך וברכנו כולנו ממאור פניך נתת לנו י-י' אלקינו תורה וחיים אהבה וכו'.

מחזור ויטרי סימן פט ד"ה ברוך אתה-שים שלום טובה וברכה חן וחסד ורחמים עלינו ועל כל ישראל עמך ברכינו אבינו מלכנו כאחד באור פניך בי באור פניך נתת לנו ה' אלקינו תורת חיים ואהבת חסד צדקה וברכה ורחמים וחיים ושלום. וטוב בעיניך לברך את עמך ישראל בכל יום ובכל עת ובכל שעה בשלום. בא"י המברך עמו ישראל בשלום.

Those who recite ממאור פניך can trace the use of the word to early sources:

ספרי במדבר פיסקא מא ד"ה (מא) יאר-יאר ה' פניו אליך, יתן לך מאור פנים. ר' נתן אומר זה מאור השכינה שנא' קומי אורי כי בא אורך וגו' כי הנה החושך יכסה ארץ וערפל לאומים (ישעיה ס' א-ב) אלקים יחננו ויברכנו יאר פניו אתנו סלה (תהלים סז' ב') ואומר אל ה' ויאר לנו (תהלים קיח' כז) ד"א יאר זה מאור תורה שנאמר כי נר מצוה ותורה אור (משלי ו' כג).

ילקוט שמעוני תורה פרשת כי-תשא רמז שצא-לכך נדמה משה הצדיק כיון שעמד בתפלה בארבעה וחמשה מקומות והציל את ישראל מן המיתה א"ל הקב"ה: משה, הואיל ועמדת לפני והצלת את ישראל מן המיתה, כתר תורה שמונח להן לישראל ולבניהן ולבני בניהן בשביל תורה שעשו, הרי הוא מונח לך לעולם, שנאמר: וראו בני ישראל את פני משה (שמות לד', לה). שמא תאמר הואיל ונכנס משה לבית עולמו ניטל ממנו אותו מאור פנים ואותו הכתר? תלמוד לומר: ולא קם נביא עוד בישראל כמשה וגו' (דברים לד', י') מה פנים של מעלה אורן עליהם לעולם ולעולמי עולמים כך מאור של משה, שנאמר: ומשה בן מאה ועשרים שנה במותו לא כהתה עינו וגו' (דברים לד', ז), ולא משה בלבד אלא כל תלמיד חכם שהוא יושב ועוסק בתורה מקטנותו ועד זקנותו ומת, עדיין לא מת אלא בחיים הוא לעולם ולעולמי עולמים, שנאמר: והיתה נפש אדוני צרורה בצרור החיים (שמואל א', כה, כט).

On what basis did חז"ל decide to use the word: באור?

ריקאנטי דברים פרק ח' פסוק י'-ובטובו חיינו- אמרו רז"ל (ברכות נ ע"א) האומר ובטובו חיינו הרי זה

תלמיד חכם, ומטובו חיינו הרי זה בור. יש מפרשים כי מטובו משמע ממצצת טובו בחסרון ולא בשלימות, כי משמעות המ"ם בכל מקום מיעוט. ואין הדבר כן כי האילן לא יתקיים ביניקה לבדה לולי הענפים והקליפות והלב. הלב, כנסת ישראל, והקליפות שאר הכחות, אמנם ובטובו כבר כולל כל הכחות המתפשטין בטובו של עולם שהיא כנסת ישראל. אמנם במדרש רות [שם] פירושו הטעם, כי מטובו משמע שאין כוונת המברך במדת הטובה עצמה, רק במדת של מטה היוצא ממדת הטוב, ואינו כן כי כוונת המברך בברכה זו היא במדת הטוב עצמה שהוא במדת האור הגנוז. ומכאן יש להוכיח כי האומרים בשמונה עשרה כי מאור פניך נתת לנו טועים הן, כי התורה באור פניו נתנה כמו שפירשתי במקומו, והראוי לומר באור פניך.

The dispute is reflected in explanations of the words within **באור/מאור** ברכת כהנים:

אבן עזרא במדבר פרק ו פסוק כד – יברכך – תוספת חיים ועושר. וטעם וישמרך – שישמור התוספת שלא יגזול אחר מה שהוסיף: פסוק כה – יאר ה' פניו אליך – כטעם **באור** פני מלך חיים (משלי טז, טו), והטעם וכל אשר תבקש ממנו, ובשעה שתדרשו יאר פניו, והטעם – יקבל אותך ונרצה למלאות שאלתך מיד, ואם בקשת אותו בעת צרה הוא יחנך. גם יתכן היות ויחנך – ויתן לך בקשתך, כטעם: חנוני אתם (איוב יט, כא), אשר חנן אלהים (ברא' לג, ה) מגזרת חנן: פסוק כו – ישא ה' פניו אליך – הפך אעלים עיני מכם (ישעי' א, טו). והטעם, כאשר פירשתי, כי בכל מקום שתפנה יהיה פניו נושאות אליך. וישם לך שלום – כטעם לא יגע בך רע (איוב ה, יט), לא מאבן, לא מחיה רעה ולא מאויב:

פירושי סידור התפילה לרוקה [סד] ברכת כהנים עמוד שנו – יברכך ה' בגימטריא בנכסי"ם ובגו"ף. וישמרך בגימ' יצ"ר הר"ע, וכן הוא אומר כי ה' יהיה בכסלך ושמר רגלך מלכד (משלי ג, כו). וישמרך בגימ' ל"א ישלטי עליך גוי"ם, וכן הוא אומר יומם השמש לא יכבה, הנה לא ינום ולא ישן שומר ישראל, ה' שומרך ה' צלך, ה' ישמורך מכל רע ישמור את נפשך ה' ישמור צאתך ובואך (תהילים קכא, ו-ח). וישמרך בגימ' מויקי"ם ושירי"ם, וכן הוא אומר כי מלאכיו יצוה לך לשמרך בכל דרכיך (תהילים צא, יא). . . יאר ה' פניו אליך בגימ' זה"ו מאור עיני"ם. יאר ה' פניו אליך בגימ' ה"ן השכינ"ה, וכן הוא אומר קומי אורי כי בא אורך (ישיעהו ס, א), יחננו ויברכנו אתנו סלה (תהילים סז, ב), א-ל ה' ויאר לנו (תהילים קיח, כז). . . ישא ה' פניו בגימ' בז"ה ה' יעבור כעס"ו. פניו אליך וישם לך שלום בגימ' ה"ן מלכות בבית דוד, וכן הוא אומר למרבה המשרה ולשלום אין קץ (ישיעהו ט, ו). וישם לך שלום בגימ' הנה ביציאה ובכניסה ובביתך. וישם לך שלום בגימ' ה"ן ללמוד תורה, וכן הוא אומר ה' עוז לעמו יתן ה' יברך את עמו בשלום (תהילים כט, יא). שלום בגימ' זה"ו משי"ח.

Is the comparison made by the **ריקאנטי** between the words: **בטובו/מטובו** and **באור/מאור**

a valid comparison? The words: **בטובו/מטובו** differ only in that each is preceded

by a different preposition. The words: **אור/מאור** have different and distinct meanings; i.e.:

בראשית פרק א – (ג') ויאמר אלקים יהי אור ויהי אור.

בראשית פרק א – (יד') ויאמר אלקים יהי מארת ברקיע השמים להבדיל בין היום ובין הלילה והיו לאתת ולמועדים ולימים ושנים.

Is the proper description for the **תורה: אור** or **מאור**? Is the **תורה** to be considered as a

light or as a luminary? At present the only **נוסח** that includes the word: **מאור** is **תימן**.

TRANSLATION OF SOURCES

יאר Ya'Air Hashem Panav Eilicha, Hashem should give you a face that illuminates. Rabbi Nasan says: this word represents the illumination of the Schechina as it is written: Arise, shine, for your light has come, etc. For, behold, the darkness shall cover the earth, and thick darkness the people (Yeshayahu 60, 1-2); G-d be gracious to us, and bless us; and let his face shine upon us, Selah (Tehillim 67, 2). G-d is the Lord, who has shown us light (Tehillim 118, 27). Another explanation: The word Ya'Air represents the illumination of Torah as it is written: Because the commandments are like candles and the Torah is light.

שנא To this Moshe the Tzaddik was similar. Because Moshe Rabbeinu stood and prayed for the Jewish people on 45 occasions and saved the Jewish people from death, G-d said to him: Since you stood before me and saved the Jewish people from death, the crown of Torah that stands atop the Jewish people, their children and their grandchildren because they followed the commandments of the Torah, is to be considered as resting on you forever as it is written: the Jewish people saw the face of Moshe. Perhaps you think that once Moshe Rabbeinu entered his eternal resting place that his face was no longer illuminated and that he no longer wore the crown of Torah? Therefore the Torah says: And never did there arise a prophet among the Jews as great as Moshe Rabbeinu. Just as the face of G-d is lit eternally so too is lit the illumination of Moshe Rabbeinu as the verse says: and Moshe was 120 years old upon his death, his eyes had not lost any of their strength. And no only concerning Moshe is this true but concerning every Talmid Chacham who sits and is involved in Torah from his youth until his old age and who then passes away, is not really absent. He lives eternally as it is written: the soul of my master will be bound in the bundle of life with the Lord your G-d (Schmuel 1, 25, 29).

י Our Rabbis said: Whoever says: Oo'V'Tuvo Chayeenu in Birchot Ha'Mazone is a scholar; if he says: Oo'Mee'Tuvo he is an ignorant person. There are those who explain that the word: Oo'Mee'Tuvo means a small part of His goodness, that something is missing, that is not whole. Adding the letter "Mem" to a word acts to reduce what is being done. This is not the case in this matter. A tree cannot live as a sapling without its leaves, its skin and its heart. The heart is the Jewish people and the skin is its other strengths. On the other hand the word: Oo'V'Tuvo represents all the strengths that are disseminated by the goodness of the world which is the Jewish people. In Midrash Ruth the difference is explained: the word: Oo'Mee'Tuvo means that the person does not intend the good attributes themselves, only the attributes below that emanate from the attributes of good. This is not so because the intent of the one reciting the Bracha is the attribute of good itself that is part of the hidden light of G-d. From this we can conclude that those who say the word: Mi'Ma'Or Panecha Nasatta Lanu in Shemona Esrei are incorrect because the Torah was given in the light of G-d as I explained in its place. It is therefore better to say: B'Ohr Panecha.

יברכך - Added life and wealth.

וטעם וישמרך - That G-d should watch the added wealth that He gave you so that it is not stolen by others.

פסוק כה - יאר ה' פניו אליך - This is similar to the words: In the light of the face of the living King. The reason-when you make a request from G-d, at the time that you ask for it, G-d should shine His face upon you. The reason-G-d should accept you and want to fulfill your request immediately. If you ask for it at a time of difficulty, G-d should show favor to you. Another explanation of the word: V'Yichunecha-He should fulfill your request in a similar manner as is described in the verses: Chanuni Itam (Job 19, 21) Asher Chanan Elokim (Breishis 33, 5) Mi'Gizeiras Chanan.

פסוק כו - ישא ה' פניו אליך - Ha'Phach A'alim Aiynei Mi'Kem (Yeshayahu 1, 15) and the reason: everywhere you turn G-d should show favor to you. V'Yasem Lecha Shalom- for the reason: Lo Yigah Bicha Ra (Job 8, 19) not from a stone, not from a wild animal and not from an enemy.

פירושי סידור התפילה לרוקה [סד] ברכת כהנים עמוד שנו - Yivarechecha Hashem-in Gematria the value of the letters equal the value of the letters in the words: "in property and in physical being". V'Yishmirecha- in Gematria the value of the letters equal the value of the letters in the words: "the evil inclination" as the verse says: For the Lord shall be your confidence, and shall keep your foot from being caught. V'Yishmirecha- in Gematria the value of the letters equal the value of the letters in the words: "the other nations will not exercise dominion over you" as the verse says: The sun shall not strike you by day, nor the moon by night. The Lord shall preserve you from all evil; he shall preserve your soul. The Lord shall preserve your going out and your coming in from this time forth, and for evermore. V'Yishmirecha- in Gematria the value of the letters equal the value of the letters in the words: "demons" as the verses says: For he shall give his angels charge over you, to keep you in all your ways. Ya'Air Hashem Panav Eilecha- in Gematria the value of the letters equal the value of the letters in the words: "this is the illumination of your eyes." Ya'Air Hashem Panav Eilecha- in Gematria the value of the letters equal the value of the letters in the words: "the grace of the Schechina" as the verse says: Arise, shine; for your light has come let his face shine upon us, Selah. G-d is the Lord, who has shown us light. Yisah Hashem Panav in Gematria the value of the letters equal the value of the letters in the words: "with this G-d will get over His anger." Panav Eilicha V'Yaseim Lecha Shalom in Gematria the value of the letters equal the value of the letters in the words: "the grace of royalty in the house of David" as the verse says: For the increase of the realm and for peace there without end. V'Yaseim Lecha Shalom in Gematria the value of the letters equal the value of the letters in the words: "in your leaving, in your entering and in your house." V'Yaseim Lecha Shalom in Gematria the value of the letters equal the value of the letters in the words: "grace in learning Torah" as the verse says: G-d will give strength to His people; G-d will bless His people with peace. Shalom- in Gematria the value of the letters equal the value of the letters in the words: "this is the Moschiach."

SUPPLEMENT

באור פניך יהלכון

Some of you may be wondering why the following פסוק is not a strong basis to recite the word: באור in the ברכה of שים שלום:

תהלים פרק פט-(טז) אשרי העם יודעי תרועה ה' באור פניך יהלכון:

The following comments on the פסוק highlight the difference between באור פניך יהלכון and באור פניך, the difference between walking in the light of G-d and being blessed from the light of G-d:

רד"ק תהלים פרק פט פסוק טז-(טז) אשרי העם יודעי תרועה. בתחילת המזמור החל לזכור חסד ואמת שהיה לו עם דוד, וזכר וסמך לו החסד והאמת שיש לו עם העולם, כלומר כמו שהוא מקיים האמת עם העולם כן היה לו לקיים האמת עם דוד ועם ישראל. ואמר אשרי העם יודעי תרועה, כלומר, אשריהם ישראל כשהיה רצונך אליהם והיית מולך עליהם ואז היו יודעי תרועתך, כמו שכתוב (במדבר כג, כא): ה' א-להיו עמו ותרועת מלך בו. וטעם התרועה, כי במלחמה המתגברים על אשר כנגדם היו תוקעים ומריעים להפחיד אשר כנגדם, כמו שאנו רואים במלחמות הכתובות שהם תוקעים ומריעים במצות הא-ל יתעלה, וכך אמר (שם י, ט): וכי תבאו מלחמה בארצכם על הצר הצר אתכם והרעתם בהצצרת, ובתרועת הא-ל יתעלה אמר (ישעיה מב, יג): יריע אף יצריח על איביו יתגבר, זהו ותרועת מלך בו, וזהו יודעי תרועה. ה' באור פניך יהלכון, אז היו הולכים באור פניך ולא היו נכשלים כמו שהם עתה שהם הולכים בחשכה.

ויקרא רבה (וילנא) פרשה כט ד"ה ד'- ר' יהושע-ור' יהושע פתח (תהלים פט) אשרי העם יודעי תרועה ה' באור פניך יהלכון- ר' אבהו פתר קרא בחמשה זקנים שהם נכנסים לעבר את השנה. מה הקב"ה עושה? מניח סנקליטיא שלו מלמעלן ויורד ומצמצם שכינתו ביניהם מלמטן. מה"ש אומרים הא תקיף הא תקיף הא אלהא הא אלהא מי שכתוב בו (שם /תהלים פ"ט) א-ל נערץ בסוד קדושים רבה. מניח סנקליטיין שלו ומצמצם שכינתו ביניהם למטה. כל כך למה? שאם טעו בדבר הלכה, הקב"ה מאיר פניהם, הה"ד באור פניך יהלכון.